

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

**СИЛАБУС
навчального курсу «Європейський вимір історії України»
спеціальність 051 «Економіка»
форма навчання: денна**

**Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS; години: 20 лекційних,
26 семінарських та 44 самостійна робота.**

Анотація курсу

«Європейський вимір історії України» є нормативною дисципліною для курсантів та студентів усіх спеціальностей системи вищої освіти. Вона покликана допомогти майбутньому спеціалісту з вищою освітою знати і розуміти цивілізаційний, державно-політичний, соціально-економічний, духовний, етнокультурний поступ українського народу в контексті світових, загально цивілізаційних вимірів; загальнолюдські та цивілізаційні ціннісно-світоглядні засади, що вплинули на перебіг історичних процесів в українських землях; місце і роль української історії в загальноєвропейському історичному процесі; логіку й об'єктивні закономірності історичного процесу; формувати навички критичного мислення й наукового аналізу, оволодіти методологію і методи наукового дослідження, опанувати навички застосування міждисциплінарних підходів до вивчення історичних явищ та процесів; розвивати теоретичне і творче мислення та індивідуальні здібності студентів у вирішенні практичних завдань.

Сходження Української держави стало яскравим уособленням величезних трансформаційних зрушень у Європі і світі. Вийшовши з тривалого спільного радянського минулого, Україна, на відмінну від багатьох пострадянських держав, прагне будувати своє майбуття, сповідуючи європейські демократичні цінності.

Україна, стверджуючись у світовій спільноті, прагне поповнити собою коло саме демократичних держав. Географічне розташування нашої країни на європейському континенті доповнюється взятим політичним курсом офіційного Києва увійти до гурту держав об'єднаної Європи.

Мета курсу

Метою викладання курсу «Європейський вимір історії України» є вивчення складного процесу формування та розвитку українського народу від давнини до сьогодення в контексті розвитку європейської цивілізації; комплексний аналіз соціально-економічних, духовно-культурних і політичних трансформацій на українських теренах; з'ясування їх регіональної специфіки крізь призму історичного поступу Європи.

Організація навчання
Тематичний план

	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Усь ого	л	сз	п з	ср
Розділ 1. Україно-європейські зв'язки в середньовічну та ранньомодерну добу						
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи.	10	2	2		6
2.	Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав.	12	2	4		6
3.	Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст.	18	6	6		6
Розділ 2. Україна і Європа у модерну добу						
4.	Тема 4. Творення модерних націй XIX- початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід.	8	2	2		4
5.	Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині XX ст.	8	2	2		4
6.	Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності.	10	2	2		6
Розділ 3. Україна на шляху до євроінтеграції: виклики новітньої історії						
7.	Тема 7. Україна та Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи.	12	2	4		6
8.	Тема 8. Незалежна Україна у колі європейських держав і народів.	12	2	4		6
	Всього за семестр	90	20	26		44

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи.

План заняття:

1. Завдання курсу «Європейський вимір історії України».
2. Зміни територіального устрою та назв, якими позначали українців.
3. Етнографічні українські землі.
4. Історична пам'ять та механізми її збереження.
5. Історична ідентичність та її виміри.
6. Міфи в історії Європи і України (міф про походження якогось «обраного народу» – «арійський міф», «сарматський міф».
8. Цивілізаційна приналежність України.

Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав (4 години).

План заняття:

1. Хозарський каганат – найбільшою політичною силою Східної Європи VII–X ст.
2. Слов'янські племена в міжнародному житті регіону
3. Вікінгі на Дніпрі
4. Торговельний шлях з Балтії до Середземномор'я та участь Русі-України в загальноєвропейській торговельній мережі.

5. Проєвропейська політика Ярослава Мудрого
6. Християнізація Європи. Хрещення Русі як цивілізаційний вибір.
7. Інкorporація Київської держави в європейську духовну спільноту.
8. Монгольська навала та розкол Русі на Галицьку та Володимирську. Між Сходом і Заходом.
9. Економічні, політичні і культурні зв'язки ГВК з Європою.

Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст. (6 годин).

План заняття:

1. Інтеграція Галичини та Поділля до Польського королівства.
2. Інкorporація українських земель до складу Литовського князівства.
3. 1429 р. міжнародний саміт у Луцьку – мета і наслідки.
4. Зміцнення королівської влади, уніфікація соціальних і культурних практик у Європі і на українських землях у XVI ст.
5. Соціально-політичні орієнтири руської еліти XV-XVI ст.
6. Костянтин Острозький – «некоронований король Русі».
7. Зростання ролі України у православному світі (Острозька Біблія)
8. Просування Московської держави на захід на початку XVI ст.
9. Люблінська унія 1569 р. та її стратегічні наслідки для України.
10. Україна – житниця Європи: включення у торгівлю у Балтійському регіоні.
11. Магдебурзьке право: українські варіації європейських традицій
12. Генезис козацтва у світлі теорії компаративних фронтирів.
13. Революції XVI –XVIII ст. як чинник генезису модерного суспільства.

Тема 4. Творення модерних націй XIX ст. – початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід.

План заняття:

1. Оцінки лібералізації суспільного життя в Україні після першої російської революції.
2. Причини та характер Першої світової війни.
3. Українська революція 1917-1921 рр.: державницькі проекти й стратегії їх реалізації.
4. Роль і місце січових стрільців.
5. польське питання на теренах західної України
6. Європейська національна свідомість галичан як потужний каталізатор національно-визвольних змагань українців.

Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині ХХ ст. (2 години).

План заняття:

1. Історичні долі українських регіонів: від територіальної суміжності до соборності в незалежній державі.
2. Націоідентичність жителів міста і села у ХІХ і початку ХХ ст.
- 3.«Українське питання» в міжнародних відносинах в роки Першої світової війни.
- 4.Зовнішня політика Центральної Ради та Гетьманату.
- 5.Зовнішня політика Директорії УНР та ЗУНР.
- 6.Становлення зовнішньої політики уряду УССР в 1920-х роках.
7. Уроки Другої світової війни та її геополітичні наслідки.

Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності (2 години).

План заняття:

- 1.Повоєнна карта світу і утворення військово-політичних блоків.
- 2.Перші повоєнні інтеграційні об'єднання Європи.
- 3.Протестні рухи 1950-х – 1960-х років у Європі та їх наслідки для українського суспільства.

4. Завершення «холодної війни» і руйнація біполярної моделі світу.

5. Міжнародне визнання України та процес врегулювання кордонів.

Тема 7. Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи.

Україна: труднощі подолання імперського спадку.

План заняття:

1. Досягнення та виклики європейської інтеграції.

2. Регіональна інтеграція в Європейському Союзі: сучасні виміри і перспективи.

3. Стратегічні засади входження України до європейського простору.

4. Підтримка Німеччиною євроінтеграційних прагнень України.

5. Економічні виміри євроінтеграції України.

6. Спільна зовнішня і безпекова політика Європейського Союзу та можливості України.

7. Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні.

8. Євроінтеграційні перспективи України у світлі реформування Євросоюзу.

9. Трансформація влади в Україні в контексті європейських стандартів

10. «Східне партнерство» і можливості

Тема 8. Незалежна Україна у колі європейських держав і народів.

План заняття:

1. Українсько-німецькі відносини в контексті глобальних зрушень на континент.

2. Україна – Франція: спектр взаємодії.

3. Українсько-британські відносини в період історичних змін.

4. Україна і країни Балтії: розвиток партнерства.

9. Україна та Рада Європи.

10. Участь України в діяльності ОЧЕС.

11. Участь України в діяльності ЮНЕСКО.

12. Зовнішня торгівля між Україною та ЄС.
13. Співпраця у сфері надання фінансових послуг між Україною та ЄС.
14. Участь України в реалізації Європейської енергетичної хартії.
15. Спільні проекти України та ЄС щодо захисту довкілля.
16. Науково-технічна співпраця Україна – ЄС.
17. Релігійне відродження початку ХХІ століття та загроза глобальних релігійних протистоянь.
18. Українська культура між Сходом та Заходом.
19. Тенденції розвитку культури в ХХІ столітті.
20. Інтернет та сучасний світ.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижче зазначених питань.

Тема 1. 1. Оберіть з якими історичними міфами про історію України Ви зустрічались найчастіше: імперський міф про Україну як споконвічну частину євразійської цивілізації, серцем якої є Москва.

2. Прочитайте статтю «Кубань – це Україна: Київ повертає країні національну пам'ять» <https://www.radiosvoboda.org/a/29711978.html> і висловіть власну думку.

3. Поміркуйте, прочитавши текст, чому важливою роль в історії нації відіграє її ідентичність: «За переписом 1926 року, у Росії мешкало 6 мільйонів українців, а за переписом 1939 року – їх залишилося 2 мільйони. Що це означає? 4 мільйони українців ми втратили одночасно, коли на початку 1930-х років були видані на Кубані і Ставрополлі російські паспорти. І тому, будучи українцями за походженням, вони вже в третьому поколінні

живуть як росіяни. Вони себе ідентифікують з росіянами, тому що у їхніх дідів в паспорті національність російська».

4. Pozнайомтеcь з деякими українськими історичними міфами і поміркуйте, кому вони потрібні: «Москва – третій Рим», Україна як «молодша сестра» Росії, «добровільне воз'єднання України з Росією».

5. Яку роль в історії України відігравали повсякденні історичні міфи, які є своєрідним опредметненням колективних фобій та переживань – (образи ворога/чужого, «сильного», «мудрого», «доброго» провідника нації чи керманіча країни, патерналістської «держави-батька»)?

6. Якщо поглянути на історію Європи як на історію імперій: Португалії, Іспанії, Німеччини, Франції, Польщі, то як вбачається історія України ?

7. Згідно з думкою американського соціолога і політолога Самуела Гантінгтона, у світі існує дев'ять цивілізацій: Західна, Латиноамериканська, Африканська, Ісламська, Сінська, Індуська, Православна, Буддистська та Японська. Між цими цивілізаціями знаходяться так звані «лінії розломів» – кордони та межі цивілізацій, які в зв'язку з особливостями свого географічного розташування, а також історичного, економічного та соціально-політичного розвитку, знаходяться в сферах інтересів конкуруючих цивілізацій, або переходять під сфери впливу то однієї, то іншої. Саме на таких «лініях розлому» можливий новий глобальний конфлікт, вважає автор. І саме на такій «лінії розлому» знаходиться Україна.

8. Якою, є періодизація історії України відповідно до великих епох європейської історії?

9. Прокоментуйте як територіальні зміни устрою впливав на зміни назв, якими позначали українців. У кожен з цих історичних епох змінювався територіальний устрій українських земель, отже, їхні назви були різними. У польсько-литовській державі білорусько-українські землі називали «Руською землею», а їхніх жителів – «русинами». Після Люблінської унії на рівні зі словом «Русь» уживають слово «Україна». У ХІХ столітті всіх мешканців

підросійських земель України називали «малоросами». У модерно-національному дусі слово «Україна» вживається від середини XIX століття. Термін «Русь» може використовуватися щодо середньовічної доби. Термін «русини» придатний до раннього Нового часу, а термін «українці» адекватний до біформування нації. Що нам дає розуміння походження цих назв?

10. У чому сутність міфу про те, що українці є нащадками трипільців?

11. Які найдавніші народи залізної доби перебували на території України та що про них розповідають писемні згадки?

12. Якими були греко-римські впливи на територію України і як міжцивілізаційні взаємини було продовжено у зв'язках Київської Русі та Візантії?

Тема 2-3.

1. Поміркуйте – Хрещення Русі було цивілізаційним вибором еліти чи політичною стратегією?

2. Чому Україну – Русь порівнюють з імперією Карла Великого?

3. Скласти таблицю «Участь українців у європейських соціально-економічних та політичних процесах у XII- XIX ст.».

4. Знайти і зафіксувати 10 українців, які вплинули на хід європейської історії у XIV-XIX ст. Обґрунтуйте свій вибір.

5. Знайти 10 європейців, які вплинули на українців у XIV-XIX ст.

6. Які позитивні і негативні процеси висвітлені у фільмі Бортко «Тарас Бульба»?

7. У яких зовнішніх військових кампаніях були задіяні українські козаки?

8. Назвіть приклади козацького бароко в Україні.

Тема 4.

1. Прокоментуйте думку Я. Грицака: «Оскільки вісь «село-місто» перетворилася на одну з головних у модерному світі, то в Україні, за словами

історика Ореста Субтельного, виникло драматичне протиставлення: усе українське було не модерне – і все модерне було неукраїнське. В очах мешканців міст українські селяни були відсталими, хитруватими – чи, навпаки, тупими «салоїдами». Особливо потужний цей стереотип у сучасній російській культурі».

Тема 5.

1. У яких європейських країнах знайшла прихисток українська політична еміграція в першій половині ХХ ст.?

2. Якими були особливості перебування українських земель (Галичини) у складі Польщі і як це впливає на сучасні відносини?

3. Якими були особливості перебування українських земель (Буковини) у складі Румунії і як це впливає на сучасні відносини?

4. Якими були особливості перебування українських земель (Закарпаття) у складі Чехословаччини і як це впливає на сучасні відносини?

5. За словами з відомої сорбонської (1882) лекції французького історика Ернеста Ренана «Що таке нація?», є «згода і бажання жити спільним життям». Чи була така згода у українців у ХІХ і ХХ ст.

6. Обговорення уривку з книги Я.Грицака: «Українська історія сповнена прикладів, які заперечують виключно етнічний характер української нації. Під тиском зовнішніх обставин багато які українці переглядали і змінювали свою національну ідентичність. Переказ свідчить, що від козака Шууха, який прийшов у Галичину із Запорозжя десь на початку ХVІІІ ст. (правдоподібно, після Полтавської битви), виводилося зразу три роди: московських Шуухових, польських Шуухевських й українських Шуухевичів. Вибір прізвища й національності залежав від того, в якому місці і на якому поприщі його потомки вирішили зробити собі кар'єру: Шууховими стали ті, які переїхали до Москви, Шуухевськими – що перебравися на канцелярську службу до Львова, а основоположник української гілки – Шуухевичів – обрав сан греко-католицького священика і залишився жити у

провінційному галицькому містечку. Прямими його наступниками по батьківській лінії були відомий український етнограф і галицький діяч Володимир Шухевич, головнокомандувач Української повстанської армії Роман Шухевич та колишній підрадянський дисидент Юрій Шухевич. Інший приклад походить із Наддніпрянської України: із полтавського козацько-старшинського роду вийшли як відомі українські історики та громадсько-політичні діячі, батько Яків та син Олександр Шульгини, так і відомі російські монархісти й україножери, батько Віталій та син Василій Шульгини.

Для багатьох видатних діячів української історії – Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського, Івана Франка, митрополита Андрея Шептицького, В'ячеслава Липинського, Дмитра Донцова та ін. – їхня «українськість» була лише частково вродженою, а частково – результатом свідомого вибору, зробленого в молодому віці.

З другого боку, українцями «з вибору» стали багато хто з людей, що взагалі мали неукраїнське походження. Справі українського національного відродження у ХІХ ст. дуже прислужилися Ніколай Цертелєв (Церетелі) – грузинський князь, який народився у Санкт-Петербурзі і прожив більшість свого життя в Україні, та позашлюбний син угорського революціонера і польської шляхтянки Володимир Антонович. Російська емігрантська газета «Новое русское слово» у 1959 році висловила своє здивування з приводу того, що «найбільш непримиренними борцями за волю України були неукраїнці: Пилип Орлик – чех, Петро Могила – молдаванин, граф Капніст – грек, Коллард – бельгієць».

7. У травні 1918 року департамент політичної розвідки британського міністерства зовнішніх справ надіслав військовому міністерству меморандум про стан справ в Україні, анонімний автор якого – особа, добре ознайомена з українськими умовами, – писав: «Коли спитати

простого селянина в Україні про його національність, він відповість, що він є православним; коли ж заставити його сказати, чи він є великоросом, поляком чи українцем, він відповість, що він селянин; якщо ж наполягати на тому, якою мовою він розмовляє, то він скаже, що розмовляє «тутейшою мовою». Можна, звичайно, дістати від нього відповідь, що він «руський», але ця заява навряд чи визначає питання про його відношення до українства; він просто не думає про свою національність у тих поняттях, що інтелігенція» (Грицак Я.).

Тема 7-8.

1. Прокоментуйте думку : «Після Євромайдану в нас було відчуття, що Україна – це авангард Європи. Що в нас відбуваються якісь процеси, котрі випереджають європейські» (Ю.Андрухович).

2. Поміркуйте над роздумами відомого американського соціолога і політолога, У залежності від того, на чому ми будемо акцентуватися – спільне чи відмінне, – залежить наша подальша доля (Ханінгтон С.).

3. Як Ви розумієте вислів «Що робити після імперії?» - це єдиний сюжет у європейській історії, який має значення (Т.Снайдер).

4. В чому полягає сутність та передумови європейської інтеграції?

5. Що є базовою основою європейської інтеграції?

6. Який характер, етапи та принципи євроінтеграції?

7. Яка мета євроінтеграції?

8. В чому полягає сутність європейських цінностей?

9. Які позитиви вступу України до Європейського Союзу?

10. Охарактеризуйте основні міфи щодо європейської інтеграції.

11. Поясніть, що означає вислів «перемога європейських цінностей в українському соціумі».

12. Прокоментуйте думку: «Як у цих тенденціях Ви бачите стосунки Європи та України? Я скажу так: ці стосунки були й залишаються в любовному трикутнику. Може, не в любовному – але в трикутнику: Росія,

Європа, Україна. Ми, українці, закохані в Європу, Європа закохана в Росію, а Росія ненавидить і нас, і Європу, але з нами поводитья в один спосіб, а з Європою в інший».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>

Тематика есе:

1. Видатні українці, знані у Європі.
2. Видатні європейці, що вплинули на історію України (П. Орлик, В. Хвойко, В. Антонович).
3. Видатні жінки в історії України і Європи.
4. Україна-Європа – спільна пам'ять.
5. Витоки давніх зв'язків України з Європою.
6. Сучасні наукові погляди про шляхи цивілізаційного розвитку на землях України.
7. Етапи розвитку цивілізації українського народу.
8. Цивілізаційна приналежність України.
9. Попит на українське збіжжя та аграрна колонізація українських степів ХУІ-ХУІІІ ст. в контексті розвитку Європи.
11. Розвиток чумакування як оптової торгівлі, різновиду ринкової економіки, властивої ранньобуржуазній Європі.
12. Козацька займанщина, як основа ринкового сільського господарства.
13. Відгомін буржуазних революцій ХУІ-ХУІІІ ст. на Україні.
14. Козацько-гетьманська держава і початок становлення в Україні правового суспільства європейського типу (виборність, магдебурзьке право, незалежність суду).

- 15.Європейська освіта і культура в Україні у ХУІІ-ХУІІІ ст.
- 16.Києво-Могилянська академія – перший вищий навчальний заклад Східної Європи.
- 17.Поширення європейського бароко в козацькій Україні.
- 18.Відрив України від Європи через агресивну політику державного меркантилізму (розорення українського купецтва, грошова реформа, закріпачення селян).
- 19.Поглинання України деспотичною євразійською імперією: скасування Гетьманщини 1764 р., знищення Січі 1775 р., введення кріпацтва 1783 р., русифікація освіти і церкви.
20. Збереження тісних культурних та економічних зв'язків з Європою Галичини і Волині до першої половини ХХ ст.
- 21.Становлення єврейського питання у ХІХ ст.
- 22.Хвилі еміграції українців в ХІХ та на початку ХХ ст.
- 23.Роль європейського капіталу в економічному розвитку регіонів України.
- 24.Українські меценати.
- 25.«Українське питання» в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни.
- 26.Початок Другої світової війни та доля західноукраїнських земель.
27. Голокост як вияв кризи гуманізму: регіональна специфіка.
- 28.Брестський мир та його зовнішньополітичні наслідки для України.
- 29.Українсько-польська війна.
- 30.Участь делегацій УНР та ЗУНР в роботі Версальської мирної конференції.
31. Карпатська Україна.
31. Участь європейських держав в організації допомоги українцям під час Голодоморів.

- 32.Інтеграційні процеси в Європі у другій половині ХХ ст. і утворення Європейського Союзу.
- 33.Велика Хартія університетів 1988 р.
- 34.Основні принципи Болонської декларації 1999 р. і зобов'язання України щодо виконання принципів Болонської декларації.
- 35.Валютний союз. Шенгенська угода. Маастрихтська угода та поява Європейського Союзу.
- 36.Зовнішня політика Київської Русі.
37. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства.
38. Участь українських земель у зовнішній політиці Литви.
39. Українське козацтво в міжнародних відносинах.
40. Участь України в міжнародних подіях періоду Національної революції (1648 – 1676 рр.).
41. «Українське питання» в міжнародних відносинах в роки Першої світової війни.
42. Зовнішня політика Центральної Ради та Гетьманату.
43. Зовнішня політика Директорії УНР та ЗУНР.
44. «Українське питання» в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни.
- 45.Зовнішня політика УРСР в 1960 – 1980-х рр.
- 46.Міжнародне визнання України.
- 47.Проблема врегулювання кордонів.
- 48.Участь України в інтеграційних процесах на пострадянському просторі.
- 49.Європейський напрямок зовнішньої політики України.
- 50.Стратегічне партнерство з США.
- 51.Співпраця України з країнами Латинської Америки.
- 52.Україна та країни Африки.
- 53.Співпраця України з країнами Азії.

54. Україна та ООН.
55. Україна та НАТО.
56. Україна та СОТ.
57. Співпраця між Україною та МВФ.
58. Участь України в галузевих міжнародних організаціях.
59. Передумови, причини та мета європейської інтеграції.
60. Основні етапи європейської інтеграції.
61. Інституційна структура Європейського Союзу.
62. Основні правові акти Європейського Союзу.
63. Правові засади співпраці між Україною та Європейським Союзом.
64. Механізм вступу до Європейського Союзу. Копенгагенські критерії.
65. Основні напрямки співпраці між Україною та ЄС.
66. Політика сусідства ЄС.
67. «Східне партнерство»
68. «Чорноморська синергія».
69. Перспективи вступу України до ЄС.
70. Основні риси глобалізації.
71. Вплив глобалізації на політичний устрій світу: між інтеграцією та збереженням національних держав.
72. Глобалізація світової економіки.
73. Релігійне відродження початку ХХІ століття та загроза глобальних релігійних протистоянь.
74. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
75. Українська культура між Сходом та Заходом. Тенденції розвитку культури в ХХІ столітті.
76. Історія розвитку вищої освіти в Україні.
77. Загальна характеристика сучасного стану системи вищої освіти провідних країн світу.
78. Основні принципи Болонської декларації.

79.Програми допомоги Європейського Союзу у сфері вищої освіти.

80.Участь України в програмах Темпус, Еразмус Мундус та програмі Жана Моне.

Порядок оцінювання

**Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою
відображеною в Таблиці 1**

Назва теми	Усього балів	Форма заняття		
		Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття
Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи.	6	1	5	-
Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав.	7	1	6	-
Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст.	12	3	9	-
Тема 4. Творення модерних націй XIX-початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід.	7	1	6	-
Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині XX ст.	7	1	6	-
Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності.	7	1	6	-
Тема 7. Україна та Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи.	7	1	6	-
Тема 8. Незалежна	7	1	6	-

Україна у колі європейських держав і народів.				
Разом	60			
Іспит			40	
Усього			100	

За ведення конспекту лекцій нараховується до 3 балів за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 10 балів. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще два бали слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще до трьох балів за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловите власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 2 бали.

Таким чином, ваша участь в роботі семінару може принести вам від 6 до 9 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	добре
64-74	D	задовільно
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до іспиту

1. Геополітичне становище українських земель у історичній ретроспективі.
2. Цивілізаційна періодизація історії України.
3. Зовнішня політика Київської Русі.
4. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства.
1. Участь українських земель у зовнішній політиці Литви.
2. Українське козацтво в міжнародних відносинах.
3. Участь України в міжнародних подіях періоду Національної революції (1648 – 1676 рр.).
6. «Українське питання» в міжнародних відносинах в роки Першої світової війни.
7. Зовнішня політика Центральної Ради та Гетьманату.
8. Зовнішня політика Директорії УНР та ЗУНР.
9. Уроки Української революції 1917-1921 рр.
10. «Українське питання» в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни.

11. Зовнішня політика УРСР в 1960 – 1980-х рр.
12. Міжнародне визнання України.
13. Проблема врегулювання кордонів.
14. Участь України в інтеграційних процесах на пострадянському просторі.
15. Європейський напрямок зовнішньої політики України.
16. Україна та ООН.
17. Україна та НАТО.
18. Україна та СОТ.
19. Співпраця між Україною та МВФ.
20. Участь України в галузевих міжнародних організаціях.
21. Передумови, причини та мета європейської інтеграції.
22. Основні етапи європейської інтеграції.
23. Інституційна структура Європейського Союзу.
24. Основні правові акти Європейського Союзу.
25. Правові засади співпраці між Україною та Європейським Союзом.
26. Механізм вступу до Європейського Союзу. Копенгагенські критерії.
27. Основні напрямки співпраці між Україною та ЄС.
28. Політика сусідства ЄС.
29. «Східне партнерство»
30. «Чорноморська синергія».
31. Перспективи вступу України до ЄС.
32. Основні риси глобалізації.
33. Вплив глобалізації на політичний устрій світу: між інтеграцією та збереженням національних держав.
34. Глобалізація світової економіки.

35. Релігійне відродження початку ХХІ століття та загроза глобальних релігійних протистоянь.
36. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
37. Українська культура між Сходом та Заходом. Тенденції розвитку культури в ХХІ столітті.
38. Історія розвитку вищої освіти в Україні.
39. Загальна характеристика сучасного стану системи вищої освіти провідних європейських країн світу.
40. Основні принципи Болонської декларації.
41. Програми допомоги Європейського Союзу у сфері вищої освіти.
42. Участь України в програмах Темпус, Еразмус Мундус та програмі Жана Моне.
43. Система двосторонніх та багатосторонніх відносин України.
44. Стратегічне партнерство.
45. Взаємостосунки України з ООН та «ЮНЕСКО».
46. Питання атлантичної інтеграції України: переваги і ризики.
47. Курс на європейську інтеграцію України.
48. Система асоційованого членства.
49. Шляхи запровадження європейських стандартів в Україні.
50. Євромайдан і інтеграція України.
51. Взаємостосунки із Російською Федерацією щодо європейського вибору України.
52. Реакція міжнародної спільноти на європейський вектор розвитку України.
53. Зміст угоди про асоціацію України та країн-членів Європейського Союзу.
54. Кроки України для досягнення поставленої мети – членства у Європейському Союзі.

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Віднянський С. Незалежна Україна: двадцять років між Європою та Євразією. *УКРАЇНА ЄВРОПА СВІТ UKRAINE EUROPE*. 2011. С. 24
2. Водотика Т. Теорія фронтиту та її пізнавальні можливості у контексті історичної регіоналістики. *Регіональна історія України. Збірник наукових статей*.
3. Галушко К. Український націоналізм. Київ, 2017. 129 с.
4. Головка, А. Русь у міжнародному житті Європи IX–X ст. Київ: Ін-т історії України НАН України, 1994. 29 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Видавництво Yakaboo Publishing, 2019. 656 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/naris-istorii-ukraini-formuvannja-modernoi-nacii-xix-xx-stolittja.html>
6. Дашкевич Я. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV–XVIII ст.). *Записки наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1991. Т. 222. С. 29–30.
7. Європейський Союз – Україна : Співробітництво у сфері вищої освіти. Київ : ТОВ «FGL Energy», 2010. 20 с.

8. Зашкільняк Л. Історична пам'ять і соціальні функції історії у сучасному світі. Україна-Європа-Світ. Вип 2, 156-159.
9. Зінченко, А. Історія дипломатії : від давнини до початку нового часу. Навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
10. Івченко, О. Г. Україна в системі міжнародних відносин : історична ретроспектива та сучасний стан. Київ : «РІЧУАННП», 1997. 688 с.
11. Леп'явко, С. Українське козацтво у міжнародних відносинах (1561 – 1591 рр.). Чернігів : «Сіверянська думка», 1999. 216 с.
12. Лисяк-Рудницький І. Україна між Заходом і Сходом. Історичні есе. Київ, 1994.
13. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV–XXI ст.): Навчальний посібник. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
14. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Пер. з англ. Харків, 2016. 496 с.
15. Сергійчук, В. Іменем Війська Запорозького. Українське козацтво в міжнародних відносинах XVI – XVII ст. Київ : Україна, 1991. 253 с.
16. Січинський В. Чужинці про Україну. Львів: Видавництво «Світ», 1991.
17. Україна в історіях та оповідях. Есеї українських інтелектуалів /за редакцією В. Ярмоленка. Київ: Інтер-ньюз Україна. UkraineWorld. 2019. 304 с.
18. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.
19. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / Керівник авторського колективу і наук. ред. д. і. н., проф. А. І. Кудряченко. К.: Фенікс, 2009. 544 с.

20. Чухліб Т. Поширення назви «Україна» в офіційному дискурсі Речі Посполитої як один із наслідків Люблінської унії 1569 р. *Український історичний журнал*. 2019. № 4. С. 4–23.

21. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Пер. Т. Велимеева, Ю. Новикова. М.: ООО «АСТ», 2003. 603с.

22. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі XXI ст. Київ, 2003.

23. Яневський Д. Загублена історія втраченої держави. Харків: Фоліо, 2012. 252 с.

Інтернет-ресурси

1. Дрогомирецький Б. Гантінгтон попереджав...<https://www.pravda.com.ua/columns/2014/07/15/7031876/>

2. Залізник Л. Україна та Росія: війна цивілізацій. Універсум, 2017. № 3-4. С. 4-11.
http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12954/Zaliznyak_Ukrayin_a_ta_Rosiya_viyuna.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Снайдер Т. Як Україна може дати майбутнє Європі?
<https://www.istpravda.com.ua/articles/2019/06/24/155863/>

4. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569-1999. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000781

5. Яковюк І. Азбука європейської інтеграції [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / І. Яковюк, Л. Трагнюк, В. Медеяєв. Харків: «Апекс+», 2006. 168 с. Режим доступу: <https://eu.prostir.ua/data?t=1&q=1836>.

